

Embargo tot dinsdag
4 januari 2011, 15.30 uur

*Nieuwjaarsrede uit te spreken door ir. G.A. Koopstra, voorzitter van het
Productschap Zuivel, op 4 januari 2011 in het
Kurhaus te Scheveningen*

Dames en heren,

Hartelijk welkom. Ik wens u een gelukkig en voorspoedig 2011 toe. Op een dag als vandaag is het een goed gebruik om terug te kijken op het voorbije jaar en verwachtingen uit te spreken voor het nieuwe jaar.

Het jaar 2010 zal naar mijn mening de geschiedenis ingaan als een goed zuiveljaar. De prijzen van alle belangrijke producten zijn op een - soms flink - hoger niveau komen te liggen dan in 2009. Voor onze melkveehouders betekent dit dat zij, over het gehele jaar gerekend, 6 tot soms 9 eurocent meer voor hun melk ontvangen. Na het slechte jaar 2009 zal dat hoogst welkom zijn.

De vraag is natuurlijk of 2011 ook zo'n mooi jaar wordt. Niemand kan dat met zekerheid zeggen. Maar bijna alle deskundigen zijn het er over eens dat de komende jaren de vraag naar zuivelproducten mondiaal zal blijven groeien in een tempo dat de toename van de productie te boven zal gaan. Dat wijst op een positieve trend in de prijsontwikkeling. De ervaring leert ons echter ook dat in de geliberaliseerde markt van vandaag kleine schommelingen in het aanbod of de vraag, of bijvoorbeeld in de koers van de euro ten opzichte van de dollar, forse prijsfluctuaties tot gevolg kunnen hebben. Na de prijspiek van 2007 is in 2009 een diep dal gevolgd. En vervolgens is verrassend snel een krachtig herstel opgetreden. Met dat beeld van grilligheid in de prijsontwikkeling zal ook in de toekomst gerekend moeten worden. Andere agrarische sectoren hebben daar al langer ervaring mee.

Dat de zuivelmarkt zo snel weer uit het dal is gekomen, is mede te danken aan het adequaat optreden van de Europese Commissie. Het leidt geen twijfel dat het tijdelijk openstellen van de interventiemogelijkheden voor boter en magere melkpoeder, maar ook de herinvoering van de restituties bij uitvoer, de markt heeft behoed voor een aanmerkelijk verder wegzakken en het herstel heeft vergemakkelijkt. Terecht heeft de High Level Group die in 2009 is ingesteld om met adviezen voor de verbetering van de zuivelmarkt te komen in haar eindrapport gewezen op het belang van de handhaving van het interventiemechanisme als veiligheidsnet. Zonder de gelijktijdige inzet van restituties kan een door interventie gegarandeerd prijsniveau echter wel een obstakel voor de export worden.

Bij de recente voorstellen ter stabilisering van de zuivelmarkt van Commissaris Ciolos wil ik een paar kanttekeningen plaatsen. In de eerste plaats bij wat ontbreekt in de voorstellen. Aan de wens van Nederland en enkele noordelijke lidstaten om een geleidelijk overgang, de zogenaamde zachte landing, naar de afloop van het quotum tijdperk in 2015 mogelijk te maken, wordt helaas niet tegemoet gekomen.

Dit leidt tot de situatie dat vandaag de dag Nederlandse melkveehouders worden geremd in hun mogelijkheden terwijl de productie in de EU als geheel onder het plafond blijft en het risico van marktverstoring in 2015 en volgende jaren groter wordt.

Om de marktpositie van melkveehouders te versterken stelt de Commissie de mogelijkheid voor van het oprichten van producentenorganisaties die met de zuivelindustrie afspraken kunnen maken over de prijs en de hoeveelheid melk die gedurende een bepaalde periode wordt geleverd. Gezien het overwegend coöperatieve karakter van de Nederlandse zuivelindustrie zal de betekenis van dit voorstel voor ons land gering zijn.

Toch heb ik mijn bedenkingen. Met name omdat de indruk wordt gewekt dat het de zuivelindustrie is die de markt zou kunnen bepalen. Maar die industrie opereert in een geliberaliseerde markt met vaak zeer omvangrijke en krachtige afnemers. Is het dan geen illusie te verwachten dat de markt kan worden gestuurd met afspraken tussen melkveehouders en industrie alleen?

Overigens lijkt de Commissie ook nog steeds de gedachte te koesteren dat het op grond van afspraken in de sector zelf mogelijk zou zijn het aanbod te beheersen. Een soort door de zuivelindustrie te hanteren systeem van leveringsmogelijkheden. Bij meerdere gelegenheden hebben medewerkers van de Commissie uitspraken in die richting gedaan. Dit beeld lijkt me niet realistisch en alleen al in het licht van de mededingingsregeling ook niet realiseerbaar.

Een ander element uit de voorstellen is de gedachte de oprichting mogelijk te maken van brancheorganisaties voor de zuivelsector. De Commissie lijkt een organisatie voor ogen te staan die qua taakstelling grote overeenkomst vertoont met het Productschap Zuivel. Op een moment dat in Nederland de productschappen politiek ter discussie staan lijkt Europa de waarde er van te onderkennen. Dat is op zijn minst interessant. Op die politieke discussie ga ik hier niet verder in. Wat ik van belang vind is hoe de sector zelf tegen ons aan kijkt. In de loop van 2011 zullen wij uw mening weer peilen.

De Nederlandse zuivelsector staat er goed voor. Ik som alle pluspunten nog maar eens op. Dankzij de milde klimatologische omstandigheden is ons land bij uitstek geschikt voor melkveehouderij. Onze melkveehouders zijn goed opgeleid en innovatief ingesteld. Verwerking en afzet zijn efficiënt georganiseerd. En de marktvooruitzichten op de langere termijn zijn zonder meer gunstig. Alle reden dus om de toekomst met optimisme tegemoet te zien

De sector staat echter ook voor een aantal uitdagingen. Die vloeien vooral voort uit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. Maatschappelijk verantwoord ondernemen moet ook voor melkveehouderij en zuivelindustrie een kerndoelstelling zijn. Dat wordt ook breed onderkend. Het ambitieuze plan van NZO en LTO - met financiële ondersteuning door het Productschap Zuivel - om te komen tot een duurzame zuivelketen is daarvan een goed voorbeeld. Dat plan moet, wat mij betreft, de komende jaren snel resultaten te zien geven. De recente afbouw door de overheid van een aantal fiscale faciliteiten werkt hierbij echter bepaald niet als een stimulans.

Tot maatschappelijk verantwoord ondernemen reken ik ook het op verantwoorde wijze omgaan met de melkveestapel, de bron van onze sector. Dat betekent dat de gezondheid en het welzijn van de dieren hoog in het vaandel moeten staan. En dat niet alleen omdat de samenleving dat vergt, maar vooral ook omdat we als sector daarvan zelf overtuigd zijn. Een paar voorbeelden: het project uiergezondheid van de afgelopen jaren heeft er toe geleid dat de uiergezondheid van de melkveestapel duidelijk is verbeterd en Nederland toptand is geworden waar het gaat om de kennis op dit gebied. Het project "weerbaar vee" waarvoor recent de aftrap is gegeven moet leiden tot een veestapel die minder vatbaar is voor ziekten en langer mee zal gaan. Ik noem ook het onderzoekproject dat is gericht op vrijloopstallen met diervriendelijker stalbodems en daarmee op het verbeteren van de klauwgezondheid van de koe. Al deze projecten worden meegefinancierd door dit productschap.

Aandacht vraagt ook de positie van onze sector op de arbeidsmarkt. Werkgevers en werknemers hebben daarom het project "Arbeidsmarkt en Opleiding in de Zuivelindustrie" opgesteld. Een ambitieus plan dat er toe moet leiden dat de sector ook in de toekomst over voldoende goed gekwalificeerde medewerkers kan beschikken. Voor de financiering van het plan dragen het ministerie van EL&I en het Productschap Zuivel in gezamenlijkheid zorg.

Dames en heren,

Het behouden en verwerven van een gerespecteerde positie in de samenleving is naar mijn opvatting *de* uitdaging voor de toekomst. In dit verband wil ik nog op een aspect in het bijzonder wijzen. En dat is de opgave om het perspectief van een forse productiegroei na de beëindiging van de quotering in harmonie met milieu, landschap, diergezondheid en dierenwelzijn te realiseren.

En dat alles kan niet zonder goede afzetmogelijkheden. In dit verband is het een mooie opsteker dat na jaren van onderhandelen de Europese Commissie enkele weken geleden de status van beschermde oorsprongsbenaming heeft verleend aan een tweetal authentieke Nederlandse kaassoorten, Gouda Holland en Edam Holland. Dat is een gelukwens waard aan allen die zich hiervoor hebben ingezet vanuit het ministerie van LNV, zoals het toen nog heette, en het bedrijfsleven.

Ondanks het grote belang van onze buurlanden voor de afzet, is de Nederlandse zuivelsector voor een aanzienlijk percentage van de omzet aangewezen op de export naar landen buiten de EU. Die export verloopt niet altijd even glad. In toenemende mate wordt die geconfronteerd met tamelijk willekeurige beperkingen. Een probleem dat zich overigens niet beperkt tot de zuivelsector en ook niet tot Nederland alleen. Het lijkt erop dat sommige importlanden andere wegen zoeken om de invoer te kunnen sturen nu in het kader van de WTO importtarieven moeten worden beperkt. De Nederlandse overheid doet er veel aan om hieraan paal en perk te stellen. Ik denk dat een actievare rol van de Europese Commissie op zijn plaats zou zijn.

Dames en heren, een paar aspecten van onze mooie sector zijn de revue gepasseerd. De sector staat er goed voor. De uitdagingen waarvoor de sector staat kunnen we aan. Ik wens u nogmaals een erg goed 2011 toe.

BIJLAGEN NIEUWJAARSREDE 2011

Basisgegevens	1-2
Marktbeeld 2009.....	3
EU intrahandel.....	4-5
Profiel Productschap Zuivel.....	6

Basisgegevens	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010 voorlopig
Aantal bedrijven met melk/kalkoeien 1)	67.167	57.995	46.977	37.465	29.467	23.527	20.746	20.281	19.790
Aantal melk/kalkoeien 1)	2.355.986	2.366.570	1.877.684	1.707.875	1.504.097	1.433.202	1.466.134	1.489.088	1.477.218
Gem. aantal melkkoeien per bedrijf	35	41	40	46	51	61	71	73	75
Aantal bedrijven met melkgeiten 1)	..	660	745	563	838	733	655	644	579
Aantal melkgeiten 1)	..	4.660	37.472	43.231	98.077	172.159	207.882	274.146	247.022
Gem. aantal melkgeiten per bedrijf	..	7	50	77	117	235	317	426	427
Oppervlakte grasland (x 1.000 ha) 1)	1.198	1.164	1.096	1.048	1.012	980	1.018	1.017	996
Oppervlakte snijmais (x 1.000 ha) 1)	139	177	202	219	205	235	242	242	231
Oppervlakte grasland en snijmais (x 1.000 ha) 1)	1.337	1.341	1.298	1.267	1.217	1.215	1.260	1.259	1.227
Aantal melkkoeien per 100 ha grasland en snijmais	176	176	145	135	124	118	116	118	120
Totale koemelkproductie (x 1.000 ton)	11.785	12.465	11.285	11.294	11.155	10.827	11.624	11.791	12.086
Gem. productie per koe (kg)	5.036	5.330	6.084	6.612	7.416	7.554	7.929	7.919	8.182
Gem. koemelkproductie per bedrijf (tonnen)	176	215	240	305	379	460	560	581	611
Gem. vetgehalte van de afgeleverde koemelk	4,00	4,18	4,38	4,40	4,40	4,40	4,37	4,36	4,39
Gem. eiwitgehalte van de afgeleverde koemelk	3,34	3,39	3,42	3,48	3,46	3,50	3,50	3,50	3,50
Aantal zuivelondernemingen per 31 december 2)	57	43	30	18	15	15	20	21	21
Aantal zuivelfabrieken per 31 december	153	128	95	76	66	51	52	52	51
Aantal werknemers in de zuivelindustrie (X 1.000) 3)	23	20	20	14	12	11	11	10	10
Koemelk geleverd aan fabrieken (x 1.000 ton)	11.444	12.233	10.778	10.825	10.734	10.480	11.303	11.469	11.755
Gemiddeld per fabriek (x 1.000 ton)	75	96	114	142	163	205	217	221	230
Gemiddeld per werknemer verwerkte koemelk (ton)	506	621	550	770	897	970	1.076	1.103	1.147
Uitbetaalde koemelkprijs per 100 kg (2000=100) 4)	84	102	101	99	100	93	109	82	97
Prijsindexcijfer gezinsconsumptie (2000=100) 5)	61	76	79	90	100	113	119	119	122
Waarde uitvoer zuivelproducten (miljoen euro) 6)									
volgens C.B.S.	2.288	3.177	3.167						
volgens PZ (producten Ned.oorsprong) 7)			2.904	3.083	3.015	3.172	4.001	3.510	3.920

1) Bron: metelling CBS

2) M.i.v. 2008 gewijzigde criteria (ondernemingen die > 10 miljoen kg rauw e melk verwerken)

3) Bron: N.Z.O., vanaf 2002 CBS

4) Op basis van werkelijk vet en eiwitgehalte

5) Bron CPB

6) Exclusief restituties

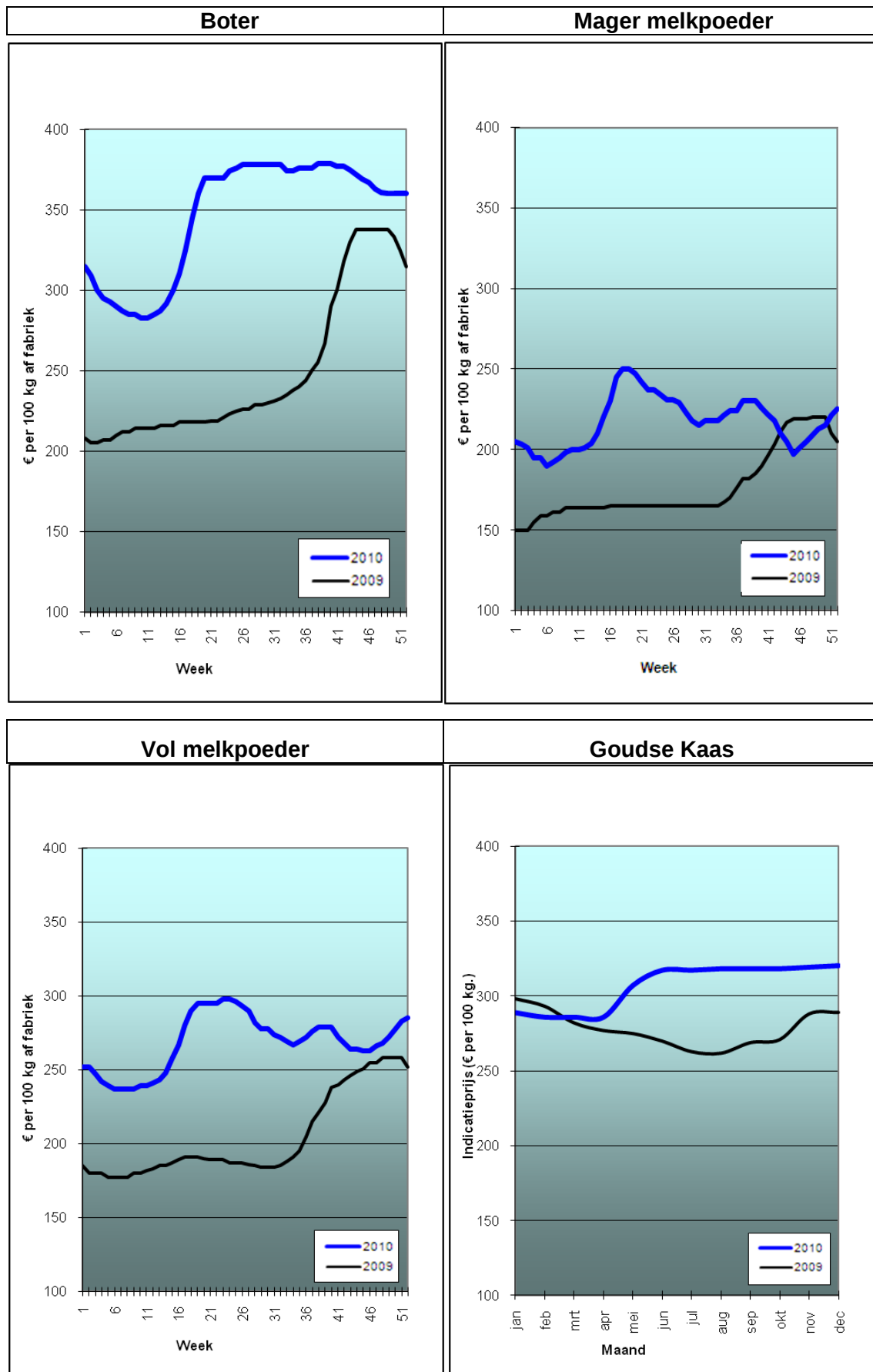
7) 1990 en 1995 excl. bestemming Canarische Eilanden

	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010 Voorlopig
BINNENLANDS VERBRUIK VAN: (in kg/hoofd)									
Consumptiemelk en consumptiemelkproducten 8)	-	-	-	-	114,7	109,7	106,1	104,2	102,0
Boter	3,6	4	3,4	3,5	3,3	3,2	3,3	3,4	3,4
Kaas (excl. Kwark)	12,2	12,7	13,6	14,7	15,8	17,1	17,3	18,1	18,1
PRODUCTIE VAN: (x 1.000 ton)									
Boter	179	229	178	132	143	167	124	117	120
Fabriekskaas	435	514	584	680	684	672	722	712	740
Boerenkaas	8	8	9	9	9	7	7	7	7
Melkpoeder	327	326	240	154	166	160	182	204	203
Consumptiemelk	962	967	939	902	858	840	709	701	695
Consumptiemelkproducten	650	650	762	761	725	660	563	548	540
Totaal consumptiemelk en consumptiemelkproducten	1.612	1.617	1.701	1.663	1.583	1.500	1.273	1.249	1.235

8) gewijzigde berekeningswijze vanaf 2000

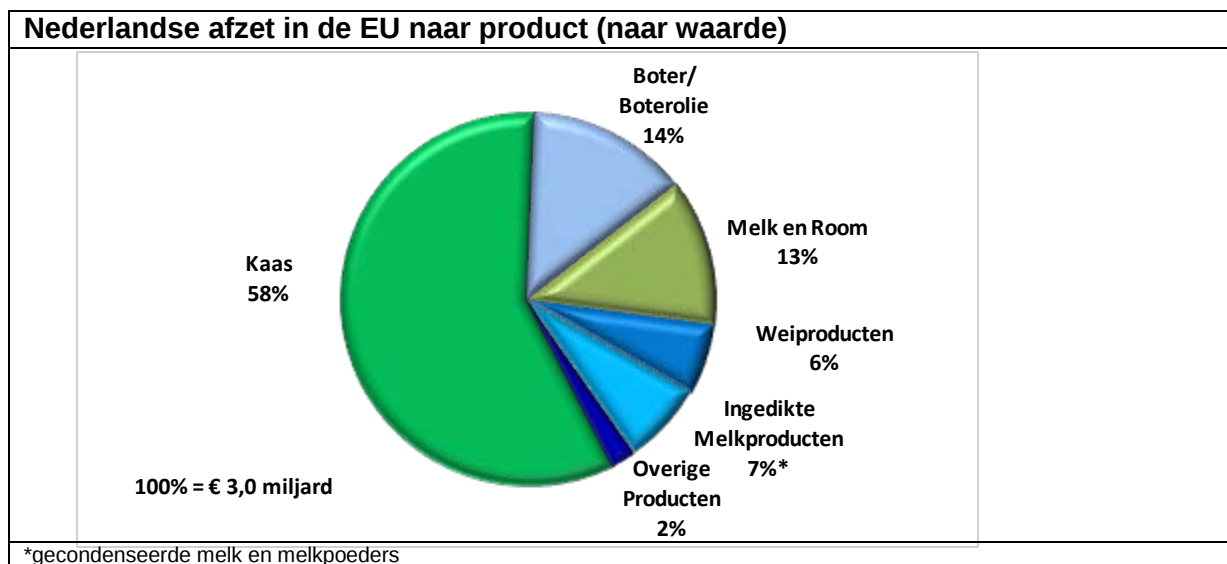
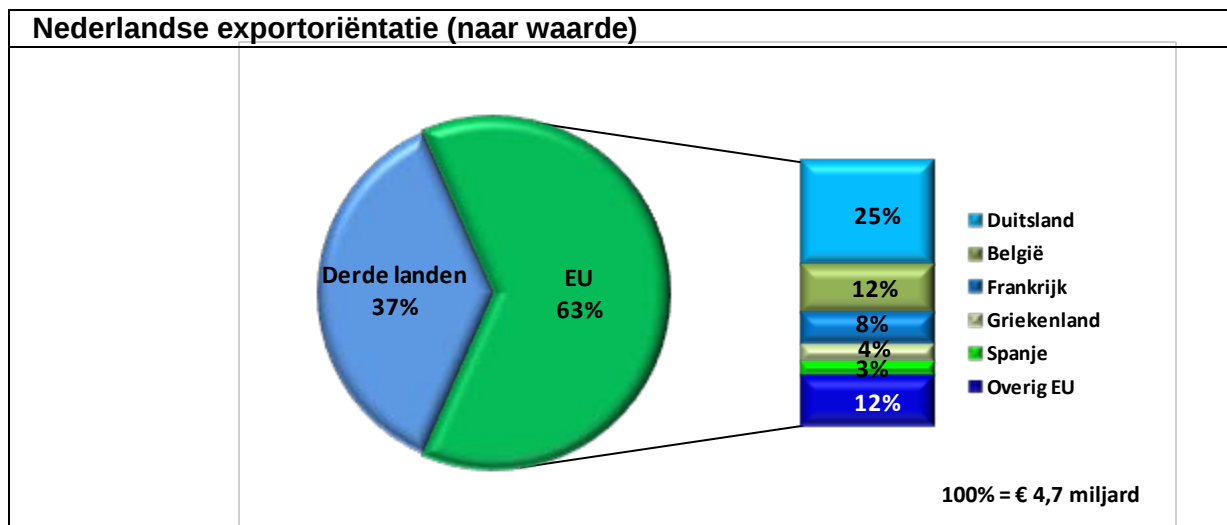
Marktbeeld 2010

Productnoteringen

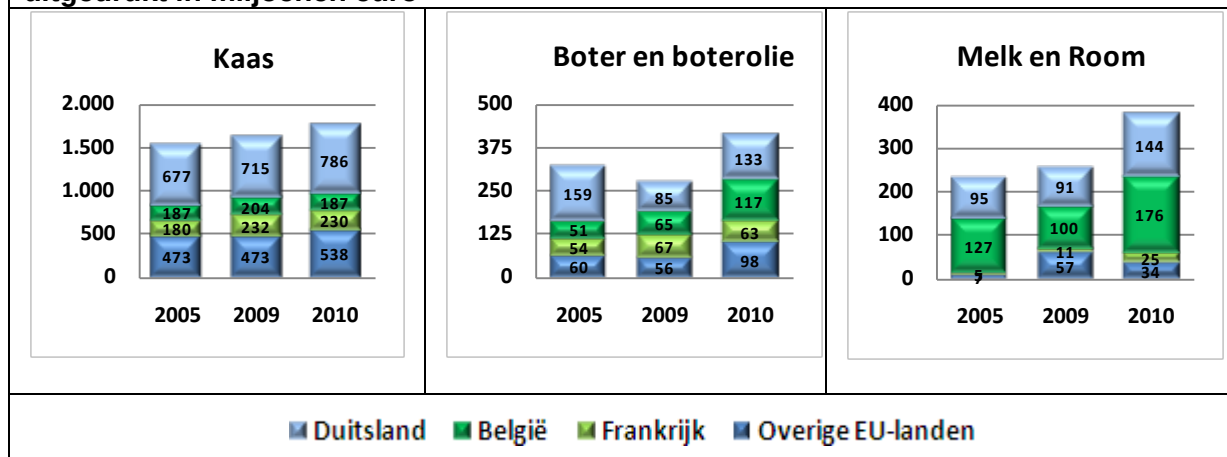

De betekenis van EU intrahandel voor de Nederlandse Zuivel

A. Export vanuit Nederland naar EU (2010)

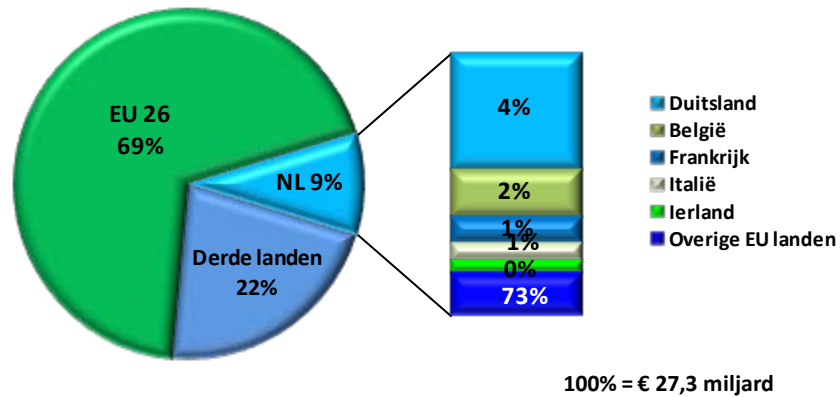
Ontwikkeling Nederlandse afzet in de EU voor belangrijkste producten en markten, uitgedrukt in miljoenen euro

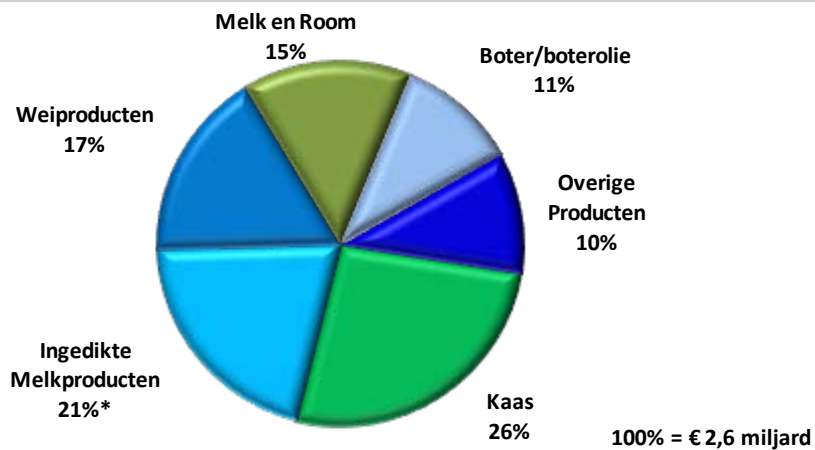
B.

Export vanuit de EU naar Nederland (2010)

Exportoriëntatie van EU-26 (naar waarde)

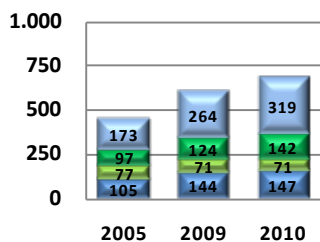
EU-26 afzet in Nederland naar product (naar waarde)

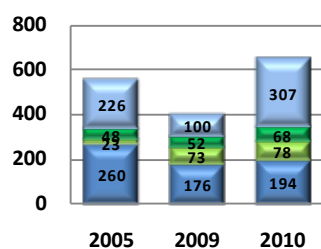
*gecondenseerde melk en melkpoeders

Ontwikkeling in de afzet naar Nederland voor belangrijkste producten en herkomstlanden uitgedrukt in miljoenen euro

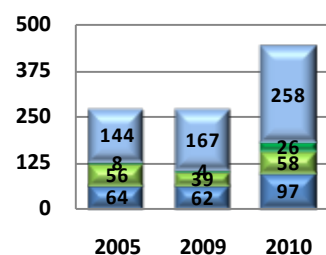
Kaas

Ingedikte melkproducten*

Weiprodukten

*gecondenseerde melk en melkpoeders

■ Duitsland
 ■ België
 ■ Frankrijk
 ■ Overige EU-landen

Productschap Zuivel: midden in de zuivel

Zuivelsector

- Gespecialiseerd, geïntegreerd, homogeen, dynamisch, beeldbepalend in het landschap, substantieel aandeel in nationaal product en export;
- Onder invloed van een fundamenteel veranderd (Europees) markt- en regelgevingskader en toenemende maatschappelijke eisen, staat de sector voor de uitdaging zijn economische en maatschappelijke positie verder te versterken.

Profiel PZ

- PZ ondersteunt de zuivelsector op basis van het PBO-instrumentarium van regelgeving en heffingen en is zo platform voor de sector;
- PZ levert meerwaarde op basis van specialisatie, deskundigheid, efficiency en servicegerichtheid en is zo onderdeel van de sector.

Doelstellingen

- Het bevorderen van een duurzame concurrentiepositie en de kwaliteit van ondernemerschap, arbeid en product;
- Het bevorderen van voedselveiligheid, diergezondheid en milieukwaliteit.

Taken

- Markt en maatschappij: voorlichting over sector en producten, marktinformatie, duurzaamheid, arbeidsaangelegenheden; budget € 3 miljoen;
- Kwaliteit en voedselveiligheid: regelgeving en toezicht, monitoring en bestrijding dierziekten, normalisatie; budget € 7 miljoen;
- Innovatie en onderzoek: melkveehouderij, dierziekten, milieu, melkkwaliteit; budget € 10 miljoen;
- Medebewind: melkquotering, in- en uitvoerregelingen, schoolmelk, ureumbepaling.

Profiel zuivelsector

• 20 duizend melkveehouderijbedrijven	• 29% oppervlakte Nederland is gras- en maïsland
• 21 industriële ondernemingen	• 12 miljard kg verwerkte melk
• 300 groothandelsondernemingen	• 6% positieve saldo handelsbalans Nederland
• 6800 binnenlandse verkooppunten	• 2% Nederlandse economie (inclusief toelevering)
• 57 duizend voltijdbanen	